

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1966 чыы
ИЮНЬ
2
ЧЕТВЕРГ
№ 129 (6460)
Өртөө 2 көп.

Чехословакияның Коммунисттиг партиязының XIII съездинге

Эргим эштер!
Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партиязының Төп Комитетинин совет коммунисттеринин 12 миллион армиязы-ның мурунунан Чехословакияның аны-дуңа Коммунисттиг партиязының XIII съездинге изиг байыры чедирип базза чедикшиинин болгаш үрө-түңкелдиг ажил-чорудулазы-биле шуут халбашкан.

Экономика, индустрия болгаш культура амыдары-ның бүгү адырларында Чехословакия Социалисттик Республиканың чедикшиининин совет кижилерге эки билдингир. Ам чехословак улустуң чоргаарлары эргелиг бүгү-ле чүүлдерини ою Коммунисттиг партиязының ажил-чорудулазы-биле шуут халбашкан.

ЧКП-ниң XIII съездин силерниң партияңарның болгаш бүгү чехословак улустуң тургузуучу улуг ажилы-ның түңнелдерин үндүрүп, силерниң чуртундага социалисттик индустрия улам ыңай бүгү талаалыг хажуу-дериниң сорулгаларын чугалажып көрүп турар-дыр. ЧКП-ниң болгаш оң Төп Комитетинин чорудуу турар принципалдыг болгаш чогаалдыкчы политиказы болза XIII съездинин хүлээп алыр шийитилеринин чедикши-нинин күчсеттеринин, Чехословакияның ажилы чаннары социалисттик тургузуушунуң оруунга чаа-чаа тийгелерин чедип алырының магадылалы болур.

Бистик партияларымыстың болгаш чурттарымыстың бот-боттарының аразында харылзаларың бүгү айты-рылгаларың талазы-биле, амгы делегел хажуулазың бүгү айтырылгаларың талазы-биле үзеп-бодаларың бүгү чачың эки Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партиязы биле Чехословакияның Коммунисттиг партия-зының аразында туруп турарын демдегээр биске өөрүңүчү-дүр.

Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партиязы, бүгү совет улус Чехословакияның Коммунисттиг партиязы болгаш

ажылчы чаннары-биле тургузунган чүрөктиң ханызы-дан акы-дуңа харылзаларың бедин-биле үнөпөп көрүп турар. СЭКП биле ЧКП-ниң, ССРЗ биле ЧССР-ниң аразында найрал марксизм-ленинизмдин тендиз дивес принциптеринге, социалисттик интернационализмдин быжыг суурунга үндөшүлөгөн. Ол найрал бистик чурттарымыстың улустарының үндөш эрге-ажынта-рынга бүрүнү-биле дүгүнүп, социалисттик күрүлелеринин дем каттыштырылганын улам ыңай быжыгларын, социализмни болгаш коммунизмни чедикшиинин тургуза-рының күчүлүг фактору болуп турар. Чехословакияның Коммунисттиг партиязының XIII съездин бистик партия-ларымыстың болгаш улустарымыстың аразында най-ралды улам ыңай быжыгларынга чаа салышыныны киирер дээринге бузурайт бис.

Социализм тургузуушунунга, бодуңарның улусуар-ның аас-кемин, социалисттик дем каттыштырылганы быжыглар дээр, чер кырынга быжыг тайбың дээр дем-селге чаа-чаа улуг чедикшиининин силерге бүгү чүрөк-тин ханызында күзөп тур бис, эргим эштер.

Бо чаагай демселге силер Совет Эвилелиниң Комму-нисттик партиязының, бүгү совет улустуң бүгү хүлээп көрүшкүңүң болгаш дедикшиининге негээрде мелеп болур силер дээрин силерге бузурайт тур бис.

Чехословакияның Коммунисттиг партиязы делегериниң Совет-чехословак марксизм биле болгаш бузулбас найрал быжыгың база чеченелип турзун!

Марксизм-ленинизмдин тендиз дивес үндөшүнүн социалисттик дем каттыштырылганың, бүгү делегей-ниң коммунисттик болгаш ажилчы шимчээшкениниң чачың эки делегерин!

Коммунизм делегериниң!

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ
ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

Чер — кининин байлаа. Мычан-га оң дүжүтүр чорун көвүлдери кижи бүрүзүнү херээ. Черин суггарып турган, оон бедик дүжүт алыр дугайында ТН-ның май Плену-мунга чугалашкан айтырыг кончут чугула дээрин чон билди турар. Колхозчулар, совхозтар ажилчына-ры, тудуучулар, үлөтүр черлеринин коллективтери, тускай өртемнелерге ам ол айтыртыган программаны күт-сезип кииркенер.

Мычанга бистик Чөөн-Хемчик районун Ленин атыг колхозунун та-раажылары ТН-ның Пленумунун шийитилеринин бот-боттарына, кызымак ажилдап турарлар. Ажил-агы бо чылын 7599 гектарга ба-рылганы чорудар планын. Оон иш-тинде тараа культуразы 6352 га. Ам-гы үзө оон 4260 гектарынга үр-эни чаштырган. Суггарыла кол чер-нин ээлээн. Бо хүнерге чедир сугга-рылган чер 230 га четкен.

Эп Делегел уурткан суггарыла эвенонун аки ажилдап турарын демдегээр чугула. Эвенонун киж-

тинери каш хонук иштинде 200 га черин элек суг-биле суггарганыр. Суггарыла бугалаа кол хамаарыш болгай. Бугалаа ууу аки, дегем болза, суг хай болур. Ол эвенон шу-дургу ажилдаш, ууун дүжүтүт буга-нын ууун аштааннар. Ажил-ишчи-леринин иштинде эки аки суггарык-чылар Д. Саарымбу, Х. Өкөт-оол, А. Чижир-оол олар хүнде-ле 3—4 га черин суггарып турарлар. Эп Де-легел ол эвенон эртен чылын бир гектардан 18 центнер дүжүтүт ал-ган, а бо чылын оуу 19 центнер чедир хүлээтени алган. Ол сугга-рыкчылар ам 100 га күр черге суг багырарынын онгачалы кылып ал-ганыр. Күр черин чартымак белин суггарыла берген. Оон-биле кады Кызыл-Хадымда, Көк-Төрөкте сугга-рыкчы эвенондар база-да аки ажил-дап турарлар. Суггарыг черден хай дүжүтүт алыры — бистик кол сорул-галыг.

О. ОЧУР-ООЛ,
колхозчу.

План нүүсетинген

Улут-Хем районун «Бүш-ажылдыг хостуу» колхозунун тараажылары беш чылын баштайгы чылын чакы тараажыларын тараа культура-ларын чаштырылганын кыска хуусада бедик агротехниктиг дегемге доос-кан. Таражылар чедикшиинин доосканы болза транспорт болгаш кончут машиналарының септелгени эки чуртуканын база социалисттик чары-ты тараажыларын ортузунга калбарганын колзут хажуурылган.

Ам колхозчулар чиге-тараа, кукуруза тарылганында, картофель олу-тулазында хайымышыныг ажилдап турарлар. Кукуруза олутуру-биле 800 га эки чери сайырадып андарган.

Колхозтун суггарыла бригаданы 900 га чери суггарып, суггарыла-га планын ажыг күткенер. Кара-оол Кортуу, Николэй Шолун-оол, Ча-мырың Бапыш-оол олар суггарылада хүн норманын доктаамал ажыг күт-сезип турарлар.

В. НИКОЛАЕВ.

СЭКП Тыва обкомунун бюрозунда ЧЕР АЖЫЛЫНЫҢ КУЛЬТУРАЗЫН БЕДИДЕР

СЭКП Тыва обкомунун бюрозун респу-бликаның колхозтарының болгаш совхозта-рының шөлдеринге чер ажылының культу-разын бедир дугайында доктаалды хүлээп алган. Ам колхозтарда, совхозтарда чачын чажар культураларын тарылгазы доостуу турар. Картофель, ногаалар олутулаа, кукуруза тарылгазы доостуу чыгаан. Чайгы арыг адырларга чоруп турар деп, бюрозун доктаалдыг демдегээр.

Мыччала-даа чамдык ажил-агыларын тургузуучулар болгаш тускай эртемнелер-терин ажилдап турар. Ажилдап чок торукту көргүзүп, чер ажылынын культу-разын эки куу болуп турар, дыка хай шөл-дерге тарылганы шынар чок, ооргалыг, шөлдерин кыдыгыларын, олутулар аразын, оруктар кыдыгыларын айдараан болгаш үренин чашпаан, элээн хай тарылгага ажилдап шөлдер куруктурар чер кыл-дыр кадынын, тарылга элечтирилгелер-инин шөлдерин тарылгазынын чуруму уретинин турар, бо чорук тарылга шөлүн кыдыгыларга чедир.

Бий-Хемин «Тилелге», Каз-Хемин «Былал ту», Таңдын «Совет Россия» колхозтарына, «Тилелге», «Улуг-Хая», «Көк-Тей», «Найрал», «Чыраа-Байы» совхозтарга тараа культуразынын, ыла-гыя кызыл-тастың чажылганын хамаан чок торуккан, олутулар аразында болгаш аг-

регаттын аргылар черлеринде трезини хөр-зүн кырында нормала ажыг төкүлдөп каан, трезин чаштымаан черлер хай ар-кан.

Шөлдерде саванын, заштарын аштап арылгаларын чогур кичаңгей салы-маанын түннелдиге. Мынзы черлер тарылганын артып калганын болгаш бот-боттарынын көвүлдүп турар.

Республиканың кыска ажил-агы минис-терствозун, партия райкомнары, райку-комнар, районнары кыска ажил-агы эргелелерин, ажил-агыларын тургузуучу-лары болгаш тускай эртемнелер шөлдерге чогур көрүм-чүрүм тургузар талазы-биле партия, совет органдарын негелделерин күчсетип, шөл ажилдарынын шынар дээр контрольду багыт ботандырып, хөр-зүнү ажилдап кылар талазы-биле каржы урешкенин Фактылары-биле элеч-жип, бар чептерин чылаптар талазы-биле боттут хемчеглер албай турарынын хараазында чакы тарылгага чер ажылы-нын культуразы чачыс. Кыска ажил-агы бузурагызын үндөшүн — чер ажылын кайы хамаан чок көр чоруктар бооп ту-дары ол деп, СЭКП обкомунун бюрозун дем-дегээр.

Бо айткан чептерин ууткаар тала-зы-биле бүгү хемчеглерин алырын Каз-э

ажыл-агы министрствозунга, СЭКП рай-комнарына, райкукомнарга, районна-рын кыска ажил-агы эргелелеринге, ажил-агыларын тургузуучуларына бол-гаш тускай эртемнелеринге СЭКП обком-унун бюрозун дооскан. Тускай комиссиона-рын тургузар болгаш беш хонук хуусаанын иштинде ажил-агы тургузуу черлаа-ларын шынарын талазы-биле бот-бот-тарынын аразында хымыланын чорутуп, шөлдерин акт баугар хүлээп алыр болгаш ажилың үрей кылган чачооктарга катап эл кылар хемчеглерин алыр.

Июнь 10-га чедир чайгы чер андарыл-ганы доосар, бот үнүштерин ууткаар бол-гаш чай дугурунда эл-шынтык мөңкээр та-лазы-биле ажилың организастаар, суггары-галыг тектар тарылга шөлү, ситен шөлү, олар чери хай продуктуну берген турар тө-дө, суггарыгалыг черлерин шын ажил-лаар, малды оларалып турарын шынгын контролгап, чайгы үзө тарылгалар бас-тырар, оларалып чорукту болдурбас дээр-ин бюрозун доктаалыг шынгын айт-кан.

Шөлдерге чер ажылынын культуразын бедир, тарып черлерин эки аки ажил-лаар талазы-биле ажил-агыларын аразында социалисттик чарытын калбартырын СЭКП райкомнарына, кыска партия болгаш профсоюз органдарына дооскан.

Бо чурукта — Бай-Тайга районун «Тээли» совхозунун механизатору Хертег Каштай-оол. Ол чакы тарылгада кызымак ажилдап турар. Оң аки Найрал салбырын хүндүлөп салы-разында.

Фото В. КУЛПОВТУУ.

1966 чыы
ИЮНЬ
12
ВОСКРЕСЕНЬЕ
СССР-ниң Дээди
СОВЕДИНГЕ
Соңгулда
Шийитиле
СОҢГУЛДАЖЕ!

Соңгулдага белеткелдин эң харысалгалыг үези

Соңгукчулар-биле Д. С. Полянскийниң ужуражышы

КРАСНОДАР. ССРЗ-ниң Дээди Со-вединин Националар Совединин депутаттыг кандидаты, СЭКП Төп Ко-митетинин Политбюрозунун кижигу-ру, ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлели-нин Даргалынын Бирги ораакчызы Дмитрий Степанович Полянский-биле ужуражып дээр Куданын хоорай-ларының болгаш станицаларынын, үлөтүр бузургулелеринин болгаш өртем элбан черлеринин, колхозтар-нын болгаш совхозтарынын ажил-иш-чилеринин төлөөкчилери май 31-де Краснодарнын Ший театрына чыгып келген.

СЭКП-ниң Краснодар крайкомунун бирги секретары эш Золотухин улу-ражышынын хураалыг ажиткан. Му-рунда Краснодар крайнын партия органдарынын баштап турган дү-жүлгалыг болгаш ажил-ишчи үзү-

тивтеринин ниити хураалыгына он-он муң ажилчы чоннар чүве чуга-лаан. Ам Дээди Советтин депутат-тарына кандидаттар-биле соңгукчу-ларын ужуражышкыны чоруп турар. Ол ужуражышкыны совет улустун чачыс эвинин, коммуни-стеринин болгаш партия кижигуру эвертеринин олутуну быжыгынын чы-рыткылаанчыл көргүзүп болуп турар.

Төп соңгулда комиссиясы соңгулда Хоойлузунга дүштүр ССРЗ-ниң Дээди Советинге соңгулда дугайында Дүрүмүн чайгыш чок сагырын Совет Эвилелиниң бүтү дивисияны-де канчаар күчсезип турарын хайга-лар турар.

Амгы соңгулда бодунун онзагай байдалдары. Дыка хай соңгукчулар дүштүмүлөгө, куруттарга, сана-торийлерге, заччарга чоруп, ор-куа чоруп турарынын чайгы үезинде

ол эртер. Чайын шытанар хүнде ажилчы чоннар хоорай кыдыгыларын-га баргылап, түрүскү покодтарга чаа чоруп баар болгай. Соңгулда хү-нүнде багылашкын, мурунла болуп турганы ышкан, дүжүккүн 12 ша-ка чедир өвөс, а келээккүн 10 ша-ка доосту бээр.

Чер-черге соңгулда белеткелди-биле таныжылганын көргүзүп турарын баугар алырга, чер-черин чамык органдар болгаш соңгулда комис-сионары соңгулда чайын болур ол онзагай байдалдарын барычлаап көрбөй турар-дыр. Багылашкын-нын чурумуну, үезинде болгаш чер-инин дугайын соңгукчуларга ды-надыр талазы-биле ажил чепес чо-руп турар. Чамык соңгукчулар дүштүмүлөгө, командиропкалап чоруп-тарда багылаар эргенин шынылга

участоктары, участок соңгулда ко-миссиялары доктаамал ажилдап, соңгукчуларын дандымын хынал ол ажилче агитаторларын күжүн организастаан келген. Сүт-Хөл суурда соңгулда участогунун соңгукчула-рын дандымын хынал ажил ба-рай организастагылашкы-биле май 27-де хыналда-биле алырга, 700 ажил кылалды чүтө 120 кызыл-аки хыналганын алырга. Чамдык соңгукчулар каш болотелерин ап, кынынын соңгурун амгылаа чедир билбей турар таарымалар бар. Сүт-Хөл суурда агитаторлар кыл-дат дээр агитацияны кошмак чо-рудуп турарын мыталай барып бол-бас. Чижээ, суурун Алдан-Маадыр болгаш ары курумчуларда чурту-лап турар соңгукчуларын хай ну-руузу кымырын депутатка багыла-рын билбес болган.

Х. БОРБАП-ООЛ.

Дүжүттүн үндөшүн

Бай-Тайга районда «Тээли» совхозтун бирги салбырынын Элер-Буй хоузу салбырын-даа, совхозтун-даа тараалы шөлү. Ылаа коммунист Иргит Содунага үзүрткан 36 кижилг суггарыла бригадалы ажилдап турар. Олар бо чылын 2000 ажил га шөлү-суггарылар. Тараанын баштайгы суггарылазын Элер-Буй, Бай-Тал, Адыр-Маалыкка чоруткан, 1220 га черин суггарган.

Бригадада Хертег Чылаа, Иргит Арапкан, Иван Чылаа, Иргит Содуна, Иргит Буй, болгаш өскелер-даа суггарыкчыларын мурунку олутунда илпеккейлиг ажилдап турарлар. Суггарып чашкан болгаш баштайгы суг-гарган черлерин тараалары үнүп келген. Иргитан көөргө-ле кымын бээр чигир ногаан көстүп чылар аларган.

СЭКП-ниң ХХІІІ съездинин болгаш СЭКП ТН-ның чокта чаа болуп эртен Пленумунун бедик дүжүтү өстүр, суггарылаже улут кичаң-гейин салыр дугайында шийитилерин ажилдап ботандырап дээр, беш чылын баштайгы чылында суггарыкчылар бригадалы алган хулаалелер-ин кижи бүрүзү ажыг күчсезип дээр күженишкенин ажилдап турар.

А. АДЫГАЙ.

Дүжүт бедидеринин программазы

СЭКП ТН-ның май Пленумунун шийитилеринин кыска ажил-иш-чилерин таныжып, чери чартыры-нын, оон үнүш-дүжүттүн бедидер-инин программазы кылыр хүлээп ап турар.

Улут-Хем районун «Улут ху-рал» колхозунун даргалынын ораак-чызы эш А. Хөпөвчиктин редакция-да ажилдагы болза, колхозтун та-раажылары СЭКП ТН-ның Плену-мунга «Тараа база өске-даа келсе ажил-агы культураларын бедик болгаш тургушут дүжүттерин алыр дээр черин миллиондарын калбаа-биле дөгүдүр дугайында» доктаалын улуг өөрүшкү-биле хүлээп ап, суг-гарыгалыг черлерин бүрүн ажил-лаарың күштү салып турар.

Колхозтун суггарыгалыг чердери болур Кара-Булуңу, Бай-Балдуу суггарыла бугаларын бүрүн ажил-лап, суггарыгалыг шынарыг чорут-тар болза, агаар-бойдустун кызыл-даа байдалында магадылалыг дү-жүтү алырын хандыра. Колхозтун бо суггарыгалыг черлеринде ам 24 суггарыкчылар ажилдап турар. Олар 400 ажил гектар чери суггарган.

Пленумун материалдарын таныш-пышаан, суггарыкчылар суггарыла-нын темпизин дүргөдөп, шынарын бедидер хемчеглерин ап турар. Сугга-рылганын норманы хүн бүрү 120—130 хуу күчсезип турар О. Дүмөн-Базы, М. Хунажы, Б. Чаламба, О. Ламжап, Х. Борбап-оол шынаш мурунчыл суггарыкчылар бар.

Суггарыла дээр дүжүт ол бол-гай. Төп Комитеттин Пленуму кон-чут чугула айтырганы ылаа-да кө-рүп-тур өвөспө деп, суггарыкчылар чугалажып турар.

Эгелээн хүннерде

Орайта эгелээн чакын хат-тыг сооксулар хүннери Каз-Хем ра-йонун «Ленинч орук» колхозунун агроном эш И. Тараановтуң хөл-дөп турган. Чүте диле кукурузаны тарымынын үеи келген, а агаар-бойдустун байдалы сооксулар. Кол-хозтун бүтү кукуруза тарып шөл-деринин хөрүзүнүн температуранын хынал көргөниң сөөдүлө ону эл-эки холуксаалыг кара хөрүгө та-рып болурун шийитилген.

П. ПОПОВ.

Сугну халас агыспас

«Тээли» совхозтун бирги салбыры 2850 гектар тараа культураларын, оон иштинде 1850 гектар кызыл-тасты суггарып черлерге чажып турар. Тараажылар 600 гектар ку-куруза, 60 гектар картофель шөл-дерин суггарып, тарып эгелээн. Адыр-Маалык бугаы 11 арык кылып үстүгөн, мынд дөртен суггарыкчы ажилдап турар. Суггарыкчылар Ай-тал-оол, Байыр-оол, Д. Содуна олар шөл суггарып норманы хүнүн-ле 110—125 хуу ажыг күчсезип келген. Эки ажилдамы дээр оларга дирекция чери өрөктин шаңналар-ын тымыскаан.

Д. ОЧУР.

Районда бир дугаарында

Каз-Хемин колхозтарынын ажил-ишчилери ССРЗ-ниң Дээди Совет-ин соңгулдагы чедикшиинин умуражып дээр, белеткелди калбарып турар. Күрүнеге суг саарынын мурунку өдүрүн «Коммунизмче орун» колхозтун нежигүнерин элээн. СЭКП райкомунун болгаш райкукомунун шийитиле Кызыл туугун элечкилер ол ажил-ишчилер чартын чылаа күрүнеге суг саарынын планын хамыты мурун нүүсепкенин рапортта-аннар. Саямчыларын сөгана 335 центнер сүт хүлээп алыр пунктке кирген.

Каз-Хемин колхозтарынын сөгана «Онтары 30 чылы» колхоз чоруп турар. Ол ажил-агы планын 89.2 хуу күчсезип, «Ленинч орук» колхоз оон база-ла тудан чок.

Улугады берген болзакан, хай ажилының продук-циязын көвүлдөп дээр бүгү кужумку салып мен — деп, Намзырай Дизиникович чугалап турар.

ЧУРУНТА: Н. Д. Оор-жан.

Сөзү болгаш фото Т. Таланчиктин.

ШЫ

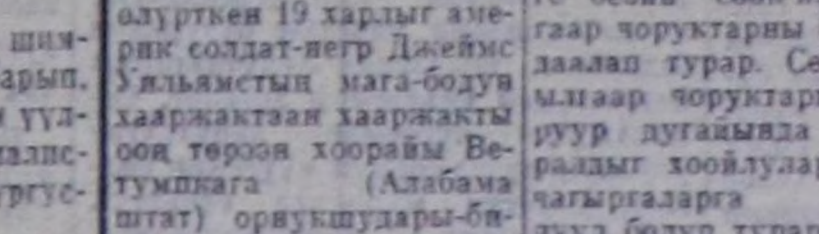
БИСТИН КАДЕНЛАРЫВЫС

Имчалалг Трейстун пикии оолза революция-
ны канчал кээрүсүн кижини салым-туузу-да,
оон маау-тамчыны-да талартынар дээрини
көртүзү туру. Улустун хосалгалы дэш дем-
сезде чоң-биле кады чөрүү кижите талартып
маау-шынар тыптыр, а чондан хоорудан, оон эр-
ге-ажы дэш демсешпес кижини бугу-ле киж-
иге-жүрүктү ажуу каар. Бо дээрде совет че-

Б. Треневтун бо шикизи тымз дымла эң баштай
түжөк чыгарыпчы ийи чарымында утөг. Ынтаз-
да огу театр студиясындагы өөрөкчилери болгаш
Кызыл хоорайны бет-тыныгыгы уран чүүл йа-
лүмүчү кержикчилери йолбан. «Любовь Яго-
лаяны» республикалык тегжүшүн театрныга
күзүлг артистериян күөсөлдөй-биле көргөзү-
күөчөг. Оа чорук тымз керүктүдөгө, анык-
тарга кижизидилегин угуз ужуз-дузалыг болу-
дурган чүтүзүлөг.

1. 065-ТИ

орнаменты, чертёжные 35-24 25-38. карбысалгалар сарфатарынын 23-35.
келдирилгени 21-47. фактур калызынгы 22-64 чага, амылдын
орнамент келдирилгени 20-60. бухгалтериянын 31-75. корректор-

кең ая кештиг солдат-
тарың санымыдан ийн
капал ажыг хей болуп
сол-турар.